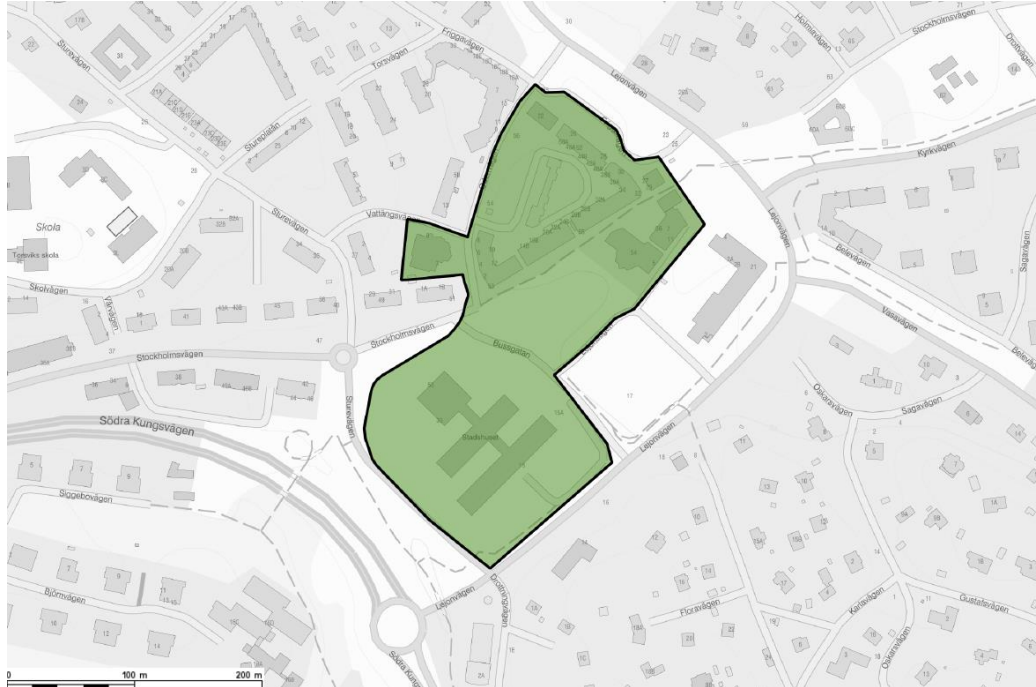

Lidingö centrum

Bakgrund

Efter en långvarig diskussions- och planeringsprocess invigdes det nya Lidingö centrum 1995. Det ligger på platsen för de äldre centrumkvarteren Flora, Oden och Pomona som var en del av Villastadsplanen från 1913. Centrumet utformades som ett trafikseparerat småskaligt kommersiellt centrum kring Stockholmsvägen med bostäder, butiker, bibliotek och biograf. 1996 ersattes missionskyrkan från 1910-talet i kvarteret Frej med en nybyggd kyrka. År 2000 förtätades kvarteret Holmia med två byggnader för äldreboendet Seniorgården.

Det nya stadshusets tillkomst föregicks av en lång process av planering, arkitektävlingar och inte minst en livlig debatt i Lidingö stad. 1964 och 1966 utlystes de arkitektävlingar som efter olika turer resulterade i bygget av det nya stadshuset 1972–1975. Av arkitektens, professor Sten Samuelssons, vinnande förslag om en betydligt större centrumanläggning för administration, kultur och handel förverkligades endast den administrativa delen. Stadshuset, som av sin samtid uppfattades som en ultramodern arkitektonisk anläggning, ersatte ett litet stadshus från 1920-talet på samma plats.

Beskrivning av bebyggelsen

Det monumentala Stadshuset från 1975 är den centrala anläggningen, i flera avseenden. Stadshuset täcker i stort hela kvarteret i exponerat läge på en grön kulle mellan Stockholmsvägen och Lejonvägen. Framsidan med entré vetter ner mot en liten park med vattenkonst och sittgrupper. En liten park sluter anläggningen bakåt,

där höjdskillnaden mot omgivningen är högre och byggnaden reser sig mer monumentalt över omgivningen. Den exteriöra utformningen präglas av den stora skimrande flerdelade byggnadskroppen i aluminium.

I byggnadskroppen som består av tre sammanlänkade delar under plana tak samspelar betong, glas och aluminium. Fasadens skimrande aluminiumplåtar samverkar med ett fackverk av solavskärmningar. Samkomponerade med byggnaden är små gårdar mellan byggnadsdelarna, stora stenparterrer med sittgrupper samt trädgårdsterrasser i formgjuten betong, täckt av murgröna etc. Detta ger hela anläggningen en mäktig nedre inramning av grönska och sten.

Stadshuset uppfördes 1974-1975 som ett resultat av två arkitekttävlingar, som båda togs hem av arkitekten Sten Samuelsson. Bygget föregicks av en lång planerings- och samhällsdebatt på Lidingö och den stora anläggning, som till slut uppfördes, utgör bara 1/3 av det ursprungliga förslaget. Detta omfattade även byggnader för handel och kultur. Upphovsman till stadshusets mycket medvetet gestaltade omgivning, inklusive de japaninspirerade trädgårdspartierna, är landskapsarkitekt Walter Bauer.

Stadshuset från 1970-talets början.

Stadshuset är av grundläggande betydelse i kulturmiljön bland annat genom sin monumentala, eleganta och mycket väl genomtänkta modernistiska arkitektur samt genom sin roll som central byggnad i centrum. Stadshuset har överhuvudtaget en central roll för att sammanlänka centrumets olika delar från olika tidsperioder i stadens utveckling.

Omedelbart nordost om Stadshuset ligger Lidingö centrum från 1993-1995 som kombinerar köpcentrum med bostäder, kultur- och servicefunktioner. Centrum gestaltades som en småskalig trafikseparerad enhet med Stockholmsvägen som gågata och Vasatorget som centralpunkt. Hela centrumanläggningen utformades i rött tegel. Den gavs en för tiden ovanligt omsorgsfullt genomförd måttfull postmodernism, med tydliga klassiska anslag, särskilt i den centrala delen kring

Stockholmsvägen. Anläggningens baksida mot Odenvägen med flera gator har dock en betydligt mer förenklad utformning. Den gulputsade lilla järnhandelsbyggnaden Jernet från 1926 återuppfördes som en exteriör kopia på nästan samma plats vid Stockholmsvägen, efter att det brunnit i mitten av 1990-talet. Det före detta posthuset från 1952, Oden 21, sparades och återanvändes som en del av centrum.

Omedelbart nordost om Stadshuset ligger det postmodernistiskt präglade Lidingö centrum från 1993–1995 som kombinerar köpcentrum med bostäder, kultur- och servicefunktioner. Stockholmsvägen genomkorsar centrum som en gågata.

Centrums terränganpassning markeras bland annat av trappor, terrasser och murar i den kuperade terrängen, där en platå med parkmark höjer sig upp mot Stadshuset.

Ansgarskyrkan väster om centrum i kvarteret Frej är en postmodernistisk byggnad från 1996.

Sammanfattande värdering

Lidingö centrum med stadshus utgör en särskilt värdefull kulturmiljö. Området visar en viktig del i stadens centrumutveckling under 1970-talet och 1990-talet. I centrummiljön är utvecklingen dels lokalt präglad av Lidingös specifika förhållanden, dels återspeglar den i stort en regional och även nationell utveckling under olika tidsepoker. Stadshuset är en kulturhistorisk märkesbyggnad för Lidingö genom sin funktion som stadens representativa byggnad och konsekvent genomförda avancerade modernistiska arkitektur. Även på en nationell nivå framstår det som speciellt och med en arkitektonisk särart.

Lidingö centrum är ett småskaligt fint anpassat centrum utfört i postmodern arkitektur. Bebyggelsens anpassning till landskapet, rumsligheter som bildas i samklang mellan byggnadernas placering och trappor och terrasseringsar, samt

ambitiösa planteringar bildar tillsammans en mänsklig och trivsamt skala på centrumplaneringen.

Karaktärsdrag

Lidingö centrum

- Enhetlig 1990-talsmiljö med klassicism och postmodernism i samverkan.
- Byggnader i rött tegel med karaktäristisk omsorgsfull detaljutformning med enhetlig skala och volym.
- F.d. posthuset och Jernet inom Oden 21 är objekt med äldre karaktär som ger Lidingö centrum en upplevelse av blandad bebyggelse.

Stadshuset

- Modernistisk anläggning från tidigt 1970-tal med mycket höga värden.
- Monumentalbyggnad i dominerande och exponerat läge såväl i terrängen som i stadsmiljön. Samspelet byggnadsverket med omgivande trädgårdsanläggning och kompletterande park
- Kvarterstäckande anläggning där byggnadskropp och trädgårdsanläggning är en samkomponerad helhet som är odelbar. Byggnadsverk och trädgårdsanläggning har vardera även mycket höga egenvärden.
- Avancerad modernism med fasader och solskärmsavskiljare i aluminium.

Råd och riktlinjer

Förutom vad som anges i Lidingös kulturmiljöprogram Del 1 gällande vård och underhåll av byggnader ges följande råd:

- Stadshusets monumentala ställning bör bevaras, området bör inte exploateras ytterligare.
- Stadshusets modernistiska arkitektur med fasader och solavskärmning av aluminium bör underhållas så att dess karaktär bevaras.
- Lidingö centrum med dess tidstypiska och genomarbetade 1990-tals arkitektur bör bevaras och underhållas.
- Jernet och fd posthusets äldre karaktärer bör bevaras och underhållas med traditionella material och metoder.